

CZU: 37.015.3: 373.32:001.2

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_26](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_26)

DEZVOLTAREA INTERESULUI PENTRU ÎNVĂȚARE PRIN INTERDISCIPLINARITATE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE

*Alina Ionela AVRAM,**Liceul Tehnologic „Dimitrie Leonida” Piatra Neamț, județul Neamț, Romania*

Din punct de vedere curricular, integrarea disciplinelor stabilește relații clare și corecte între cunoștințe, competențe, atitudini, valori, cunoștințe. Toate acestea aparțin disciplinelor școlare diferite. Abordarea interdisciplinară pune în valoare stimularea predării conținuturilor, ajută metodele și strategiile alese în rezolvarea de probleme și contribuie la formarea competențelor transversale, transdisciplinare, cheie și integrate. Prin interdisciplinaritate, elevii își dezvoltă interesul pentru învățare, iar metodele activ-participative plasează pe copii în centrul activității de învățare.

Cel mai puternic argument care sprijină domeniul interdisciplinarității este dat de imaginea integrată a lucrurilor și de faptul că, în același timp, sunt analizate separat. Prin interdisciplinaritate se formează corelații între diferite conținuturi și armonizează fragmente din cadrul diferitelor obiecte de studiu în rezolvarea de probleme. Interdisciplinaritatea se realizează, pe orizontală, între conținuturi și competențe ale disciplinei la același nivel de studiu și, de asemenea, pe verticală, între conținuturi și competențe de la diferite niveluri de studiu.

Cuvinte-cheie: *interdisciplinaritate, interes cognitiv, interes pentru învățare, interes pentru cunoaștere, discipline, metode și strategii, cunoștințe.*

DEVELOPING THE INTEREST FOR LEARNING THROUGH INTERDISCIPLINARITY IN PRIMARY CLASS STUDENTS

From a curricular point of view, the integration of disciplines establishes clear and correct relationships between knowledge, skills, attitudes, values, knowledge. All these belong to different school subjects. The interdisciplinary approach emphasizes the stimulation of content teaching, helps the chosen methods and strategies in solving problems and contributes to the formation of transversal, transdisciplinary, key and integrated skills. Through interdisciplinarity, students develop their interest in learning, and active-participatory methods place children at the center of the learning activity.

The strongest argument supporting the field of interdisciplinarity is given by the integrated picture of things and separately. Interdisciplinarity is achieved, horizontally, between subject contents and competences at the same level of study, and also vertically, competences at the same level of study, and also vertically, between contents and competences from different levels of study.

Keywords: *interdisciplinarity, cognitive interest, interest in learning, interest in knowledge, disciplines, methods and strategies, knowledge.*

Preocupările pentru promovarea conceptului de interdisciplinaritate au fost impuse permanent de necesitatea cuprinderii fenomenelor, în ansamblul lor, prin corelarea informațiilor deja dobândite din domeniile diferite și prin intermediul metodelor de cercetare științifice.

Abordarea interdisciplinară pornește de la ideea că nicio disciplină de învățământ nu constituie un domeniu închis, ci se pot stabili legături între discipline. Această legătură s-a concretizat din punct de vedere metodologic la mijlocul secolului al XX-lea. Fizicianul și filozoful, Basarab Nicolescu, a fost deschizătorul de drumuri în acest sens prin elaborarea unor studii de specialitate și lucrări științifice, cu scopul de a aprofunda descoperirile teoretice: „Noi, particula și lumea” (1985), „Teoreme poetice” (1994) și „Rădăcinile libertății” (lucrare elaborată împreună cu Michel Camus, 2001). Ca principiu de structurare a conținuturilor învățării, interdisciplinaritatea oferă elevului un orizont unitar al fundamentelor educației intelectuale, iar ca modalitate de organizare a conținuturilor, în planuri, programe și manuale, a fost progresiv limitată către specializări diferite. Integrarea în învățământul primar este cantitativă. Elevul de vârstă școlară mică asimilează, din ce în ce mai mult, idei despre concept, diversificând bagajul de cunoștințe existent.

Pornind de la avertismentul lui Nicolescu din lucrarea „Transdisciplinaritatea. Manifest” (1996) ...mâine va fi prea târziu”, pentru a evita orice confuzie, autorul face delimitări privind definițiile interdisciplinarității și transdisciplinarității. Transdisciplinaritatea este puntea de legătură dintre disciplină și dincolo de disciplină, în același timp. Pe de altă parte, interdisciplinaritatea se referă la transferul strategiilor și metodelor dintr-o disciplină în altă disciplină cu scopul creării unei noi discipline.

„Interdisciplinaritatea este o formă a cooperării între diferite discipline, cu privire la o problematică” [3, p. 147], se referă și la transferul metodelor dintr-o disciplină într-alta, transfer cu grade diferite de implicare sau finalizare. Ea apare ca necesitate a depășirii limitelor creatoare de cunoaștere, care a pus granițe artificiale între diferite domenii ale ei. Argumentul care pledează pentru interdisciplinaritate constă în aceea că oferă o imagine integrată a lucrurilor care sunt analizate separat. Predarea interdisciplinară pune accent simultan pe aspectele multiple ale dezvoltării copilului: intelectuală, emoțională, socială, fizică și estetică. Interdisciplinaritatea asigură formarea sistematică și progresivă a unei culturi comunicative necesare elevului în învățare, pentru inter-relaționarea cu semenii, pentru parcurgerea cu succes a treptelor următoare în învățare, pentru învățarea permanentă.

Suntem de acord cu ideea de bază a interdisciplinarității, conform căreia, se referă, la „aparatură conceptuală și metodologică al mai multor discipline utilizat în interconexiune și apar transferurile metodologice și conceptuale dintr-o disciplină în alta” [10, p. 126].

Integrarea interdisciplinară reprezintă condiția necesară pentru un învățământ modern și de calitate, conduce la formarea de cunoștințe, priceperi și deprinderi de ordin superior, contribuind la dezvoltarea intelectuală, în general. În ceea ce privește integrarea pedagogică, se disting trei ramuri ale funcției metodologice: ramură euristică-temelia pe care se dezvoltă noile concepte pedagogice; ramura ideologică și axiologică-mijloc de îmbogățire intelectuală și spirituală și ramura instrumentală-asigură puntea de legătură dintre vechile și noile cunoștințe, cunoștințe teoretice și aplicații practice. Interesul cognitiv conduce la creșterea performanței copilului și dorința acestuia de a primi și de a analiza informații, de a căuta aplicabilitatea bagajului de cunoștințe în viața reală.

Introducerea interdisciplinarității în procesul de predare-învățare-evaluare a fost determinată de regândirea conținuturilor și elaborarea planurilor, a programelor și manualelor școlare din punct de vedere al conexiunilor stabilite sub raport epistemologic și pedagogic.

Conceptul de interdisciplinaritate a fost definit din două perspective:

- epistemologică, datorită intersecției disciplinelor teoretico-metodologice;
- pragmatică, cu referire la aplicarea soluțiilor diverse în luarea deciziilor prin valorificarea mai multor științe.

În opinia lui G. Văideanu, interdisciplinaritatea „*implică un anumit grad de integrare între diferitele domenii ale cunoașterii și între diferite abordări, ca și utilizarea unui limbaj comun permițând schimburi de ordin conceptual și metodologic*” (G. Văideanu, 1988).

În procesul de învățământ se regăsesc demersuri interdisciplinare la nivelul corelațiilor minimale obligatorii, sugerate chiar de planul de învățământ sau de programele disciplinelor sau ariilor curriculare. Legătura dintre discipline se poate realiza la nivelul conținuturilor, obiectivelor, dar se creează și un mediu propice pentru ca fiecare elev să se exprime liber, să-și dea frâu liber sentimentelor, să lucreze în echipă, individual. Spre exemplificare, propunem două schițe de proiecte didactice interdisciplinare valabile pentru clasa a II-a, care evidențiază un prim punct comun al disciplinelor școlare și anume, dezvoltarea capacității de comunicare și de colaborare în realizarea unor produse.

Aria curriculară: Limbă și comunicare.

Disciplina: Comunicare în limba română

Unitatea tematică: „Învățăm să ne comportăm!”.

Titlul lecției: Formularea răspunsurilor la întrebări . Textul narativ „Ce băiat!” după Octav Pancu-Iași

Tipul lecției: Predare-învățare.

Durata: 50 minute.

Forma de realizare: Activitate integrată.

Disciplina integrată: Dezvoltare personală, arte vizuale și abilități practice.

Competențe specifice:

Comunicare în limba română:

- 1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un text audiat;
- 2.3. Participarea cu interes la dialoguri, în diferite contexte de comunicare;
- 3.2. Identificarea mesajului unui text în care se relatează întâmplări, fenomene din universul cunoscut.

Dezvoltare personală:

- 2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate;
- 2.2. Utilizarea unor elemente de ascultare activă.

Arte vizuale și abilități practice:

- 1.1. Să deseneze personajul principal;
- 1.2. Să realizeze un colaj utilizând harta textului.

Obiective operaționale:

La finalul activității didactice, elevii vor fi capabili:

- O1** - să numească titlul și autorul textului;
- O2** - să formuleze enunțuri cu cuvintele necunoscute;
- O3** - să găsească un alt titlu textului, motivându-și alegerea;
- O4** - să realizeze un colaj folosind harta textului;
- O5** - să identifice, într-un enunț, învățătura transmisă de text;
- O6** - să formuleze întrebări, folosind steaua întrebărilor.

Strategii didactice:

1. Metode și procedee: conversația, explicația, observarea, exercițiul, demonstrația, problematizarea.
2. Mijloace de învățământ: manuale școlare, videoproiector, caiete, tablă.
3. Forme de organizare a activității: frontală, individuală.
4. Forme de evaluare a activității: observarea sistematică, aprecieri verbale, autoevaluarea, aprecierea colectivă.

Competențele interdisciplinarității pentru învățământul primar sunt circumscrise de profilul de formare al absolventului-un nou concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ, proiectat din prisma unității abordării psiho- și sociocentriste, în conformitate cu patru atribute generice ale viitorilor adulți. Din cele prezentate în proiectul interdisciplinar, legătura dintre discipline se realizează la nivelul conținuturilor și a obiectivelor cu accent pe dezvoltarea capacității de comunicare, iar interesul pentru învățare crește stima elevilor, se formează abilități practice, se dobândesc cunoștințe cognitive și se dezvoltă deprinderi de comportament. În dezvoltarea interesului pentru învățare a elevilor din ciclul primar, se identifică următoarele caracteristici ale activităților interdisciplinare:

- sunt formate pe demersurile intelectuale și afective ale elevilor;
- au ca scop formarea unor competențe cu caracter interdisciplinar;
- sunt părți ale unor teme generale;
- vizează obiective de referință ale mai multor arii curriculare;
- traversează barierele disciplinelor.

În menținerea interesului pentru informațiile noi, actul învățării trebuie însoțit de dezvoltarea propriei gândiri, dezvoltarea motivației intrinseci în detrimentul celei extrinseci, utilizarea platformelor și a metodelor inovative digitale. Proiectul interdisciplinar conectează timpul alocat, conținuturile, activitățile și resursele disponibile. Respectarea sugestiilor teoretice și metodologice are impact pozitiv în implementarea proiectului interdisciplinar, aspect ce este reflectat în literatura de specialitate.

Potrivit autorului Iu.K.Babanschii, în *Optimizarea procesului de învățământ*, corelarea interesului pentru învățare și interdisciplinaritate în învățământul primar este dată de relațiile interdisciplinare care aprofundează conținuturile noi, le trezește interesul cognitiv față de problemele conceptuale ale științei, realizarea directă a conținuturilor integrate cu obiectivele operaționale propuse, iar interesul elevilor pentru învățare este menținut la un nivel ridicat pe tot parcursul activității didactice.

Aria curriculară: Matematică și științe ale naturii.

Disciplina: Matematică și explorarea mediului.

Unitatea tematică: Viețuitoare și medii de viață.

Subiectul: Exerciții și probleme. Înmulțirea numerelor de la 0 la 10.

Tipul activității : Consolidarea și sistematizarea cunoștințelor

Scopul: Consolidarea cunoștințelor privind algoritmul de calcul oral, scris și de rezolvare de probleme prin operația de înmulțire în centrul 0-10.

Domenii integrate: Matematică și explorarea mediului. Comunicare în limba română. Muzică și mișcare. Dezvoltare personal.

Scopul: Consolidarea cunoștințelor privind algoritmul de calcul oral, scris și de efectuare de probleme cu operații de înmulțire în centrul 0-100.

Competențe generale:

1. Utilizarea numerelor în calcule elementare;
2. Identificarea unor fenomene/relații/regularități/structuri din mediul apropiat;
3. Generarea unor explicații simple prin folosirea unor elemente de logică.

Competențe specifice:

Matematică și explorarea mediului:

1.4. Efectuarea de adunări și scăderi, mental și în scris, în centrul 0-1000, recurgând la numărare și/sau grupare ori de câte ori este necesar;

1.5. Efectuarea de înmulțiri în centrul 0-1000 prin repetate;

1.6. Utilizarea unor denumiri și simboluri matematice (sumă, total, termenii unei sume, diferență, rest, scăzut, scăzător, produs, factorii unui produs, cât, deîmpărțit, împărțitor, $<>$, $=$, $+$, $-$, $:$, $:$) în rezolvarea și/sau compunerea de probleme;

5.2. Rezolvarea de probleme de tipul $a \pm b = x$; $a \pm b \pm c = x$ în centrul 0-1000; $a \cdot b = x$; $a : b = x$, în centrul 0-100, cu sprijin în obiecte, imagini sau reprezentări schematice.

Comunicare în limba română:

1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral;

3.1. Citirea unor cuvinte scrise întâlnite în mediul cunoscut.

Dezvoltare personală:

2.1. Exprimarea emoțiilor de bază în situații variate.

Arte vizuale și abilități practice:

2.3. Realizarea de produse utile și estetice combinând materiale ușor de prelucrat și tehnici accesibile.

Obiective operaționale: La finalul lecției elevii vor fi capabili:

O1 - să realizeze corespondența între operația de înmulțire și rezultatul ei;

O2 - să calculeze, scris și oral, operațiile de înmulțire;

O3 - să calculeze respectând ordinea efectuării operațiilor;

O4 - să rezolve o problemă cu 1 și 2 operații;

O5 - să compună o problemă după exercițiul dat;

O6 - să realizeze desenul unei probleme.

Strategia didactică:

Metode și procedee: Conversația, explicația, exercițiul, algoritmizarea, problematizarea, munca independent.

Forme de organizare a activității: Frontal, individual;

Resurse materiale: Fișe de lucru, marker, ghicitoare, instrumente de scris, caiete, videoproiector.

Activitățile extrașcolare și extracurriculare au cel mai larg caracter interdisciplinar care oferă cele mai adecvate modalități de formare a caracterului elevilor. Reprezintă cei mai apreciați factori educativi, accesibili și apreciați pentru dezvoltarea interesului copiilor pentru învățare.

Un conținut școlar structurat în chip interdisciplinar este mai adecvat realității descrise și asigură o per-

cepere unitară, coerentă fenomenelor (Exemplu – Datinile și sărbătorile neamului românesc invită la căutări și conexiuni între diferitele domenii de cunoaștere).

Pedagogia modernă a demonstrat eficiența utilizării metodelor interactive la lecție (conversația euristică, problematizarea, demonstrația, jocul de rol, dezbateră, metode și tehnici de lucru individual sau pe echipe). Cadrul didactic trebuie să își adapteze conținuturile la specificul elevului și să găsească cele mai bune metode de valorificare a acestuia. Este un proces dificil, dar merită a fi realizat pentru că cel mai important lucru în procesul instructiv-educativ este să contribuie la dezvoltarea educatului și să obții tot ce este mai bun la el. (Goodson, 1994).

Avantajele interdisciplinarității sunt:

- permite elevului să acumuleze informații despre obiecte, procese, fenomene care vor fi aprofundate în anii următori ai școlarității;
- clarifică mai bine o temă făcând apel la mai multe discipline;
- creează ocazii de a corela limbajele disciplinelor școlare;
- permite aplicarea cunoștințelor în diferite domenii;
- constituie o abordare economică din punct de vedere al raportului dintre cantitatea de cunoștințe și volumul de învățare.

Dezavantajele interdisciplinarității sunt:

- tratarea interdisciplinară trebuie să evite tendința de generalizare abuzivă, de însușire a unor cunoștințe și priceperi;
- perspectiva interdisciplinară, realizată la nivel de grupe de discipline conexe sau concepută sub o formă și mai radicală, nu implică abandonarea noțiunii de disciplină.

Predarea interdisciplinară pune accentul simultan pe aspectele multiple ale dezvoltării copilului: intelectuală, emoțională, socială, fizică și estetică. Interdisciplinaritatea asigură formarea sistematică și progresivă a unei culturi comunicative necesară elevului în învățare, pentru interrelaționarea cu semenii, pentru parcurgerea cu succes a treptelor următoare în învățare, pentru învățarea permanentă.

Un curriculum centrat pe nevoile, posibilitățile, pe ritmul, rolurile și demersurile celui care învață ar putea reprezenta cadrul integrator care va înlocui curriculumul centrat pe disciplinele de învățământ. Formarea experienței și dezvoltarea competențelor nu trebuie să fie doar obiective scrise pe hârtie. Nouă dascălilor ne revine misiunea de a forma aceste competențe, de a ști cum să le implementăm în activitatea zilnică de predare, învățare și evaluare, de a descoperi valorile ce se ascund în fiecare din elevii noștri. Reușita va depinde mult de calitatea actului didactic și a parteneriatului educator-educat.

Organizarea interdisciplinară are un caracter deschis și adoptă transferul conținuturilor pe o axă orizontală și întrepătrunderea disciplinelor:

- transferul dintre mai multe domenii din aceeași arie curriculară;
- transferul dintre teme variate;
- transferul dintre metode și strategii didactice;
- transferul de concepte între discipline (UNESCO, 1986);

În învățământul primar, dezvoltarea interesului pentru învățare se poate realiza prin următoarele metode didactice de bază în care predomină comunicarea, orală și scrisă: expunerea, narațiunea, prelegerea, conversația, dezbateră, brainstorming, lectura, observația, experimentul, demonstrația, modelarea, problematizarea, studiul de caz, exercițiul, proiectul, lucrări practice, dramatizarea, algoritimizarea, instruirea programată.

Conform lui Văideanu (1988), se pot identifica trei direcții ale interdisciplinarității:

1. la nivel de autori, planuri, programe manuale școlare, teste sau fișe de evaluare,
2. punctul de intrare accesibil cadrelor didactice în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare;
3. prin intermediul activităților nonformale sau extrașcolare.

Argumentele psihopedagogice în favoarea dezvoltării unui curriculum integrat sunt multiple:

- cei care învață identifica mai ușor relațiile dintre idei și concepte, dintre temele abordate în școală și cele din afară ei;
- baza integrată a cunoașterii conduce la o mai rapidă reactivare a informațiilor;
- timpul de parcurgere a curriculum-ului este sporit.

În planul relațiilor interpersonale:

- integrarea curriculară și, în special, metodă proiectelor încurajează comunicarea și rezolvarea sarcinilor de lucru prin cooperare;
- în timpul derulării proiectelor se dezvoltă un „sens al comunicării” și o perfecționare implicită a modurilor de grupare;
- elevii devin mai angajați și mai responsabili în procesul învățării;
- curriculum-ul integrat promovează atitudini pozitive.

În concluzie, prin acțiuni permanente între discipline, interdisciplinaritatea se poate realiza pe orizontală-la nivelul aceleași discipline între conținuturi și competențe, pe verticală- și la nivelul disciplinelor de studiu diferite, între conținuturi și competențe. Pornind de la nevoia firească a elevului de vârstă școlară mică, abordarea interdisciplinară a conținuturilor reprezintă nevoia firească în explorarea mediului înconjurător, în integrarea informațiilor, priceperilor și capacităților care le-au stimulat și menținut interesul pentru învățare.

Referințe:

1. ALBU, G., ENACHE, R., STAN, E., *Psihopedagogie. Sinteze de curs pentru studenți. Nivelul I.*, Ploiești, Editura Universității, 2009.
2. Albu, G., *Mecanisme psihopedagogice ale evaluării școlare*, Ploiești, Editura Universității, 2001.
3. ANTON, I., HERLO, D., BICHINCIU, V., UZUM, C., CURETEAN A., *O pedagogie pentru învățământul primar*, Arad, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2005.
4. BABII, V., *Eficiența educației-muzical-artistice*. V. Babii. Chișinău, 2005.
5. BABANSCHII, I. K., *Optimizarea procesului de învățământ*, Chișinău: Lumina, 1987.
6. BÎRZEA, C., *Arta și știința educației*, București, E.D.P., 1995.
7. BULARGA, T., *Psihopedagogia interesului pentru muzică*, Descrierea CIP a Camerei Naționale Cărții, Chișinău, 2008.
8. BUZDUGAN, T., *Psihologia pe înțelesul tuturor*, Ediția a IV-a, București. E.D.P., R.A., 2008. ISBN 978-9975-46-580-9.
9. CERGHIT, Ioan, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, București, Editura Aramis, 2002.
10. CIOLAN Lucian, *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași, Editura Polirom, 2008, pag. 125-130.
11. COMENIUS, J. A., *Didactica magna*, București, Editura Tipografia cărților bisericești tradusă de Petru Gârboviceanu, 1910.
12. COSMOVICI, Andrei și IACOB, Luminița, *Psihologie școlară*, Iași, Editura Polirom, 1999.
13. CRISTEA, S., *Teorii ale învățării-modele de instruire*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R. A., 2005.
14. Crișan, A. et al., *Curriculum național pentru învățământul obligatoriu*. Cadru de referință. CNC-MEN, București: Editura Corint, 1998.
15. DRĂGAN, I., *Interesul cognitiv și orientarea profesională*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
16. DRĂGAN, I., *Curiozitate și interes de cunoaștere*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.
17. GOLEMAN, Daniel, *Inteligența emoțională*, București, Editura Curtea Veche, 1995.
18. NEACȘU, I., *Motivație și învățare*, București, Editura didactică și pedagogică, 1978.
19. NEACȘU, I., STOICA, A., *Ghid general de evaluare și examinare*, București, Editura Aramis, 1999.
20. NEACȘU, I., *Instruire și învățare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1999.
21. NEAGU, Gheorghe. *Sociologia educației: suport de curs / Gheorghe Neagu*; Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Catedra Științe Socio-umane și Asistență socială. – Bălți: [s. n.], 2021, 399 p.
22. POPESCU, G., *Psihologia creativității*, Ediția a III-a, Universitatea Spiru Haret, București, Editura Fundației România de Mâine, 2007.
23. POPESCU-NEVEANU, Paul „Dicționar de psihologie”, București, Editura Albatros, 1978.

24. RADU, I., *Psihologie școlară*, București, Editura Științifică, 1974.
25. RADU, I., „O fișă de caracterizare psihopedagogică a elevilor”. *Revista de Psihologie*, nr. 2, p. 192, 1972.
26. RUSU, Elena Claudia, *Psihologia cognitivă*, București, Editura Fundației de mâine, Ediția a II-a, 2007.
27. ROȘCA, Al. „*Psihologie generală*”, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975, 377 p.
28. STOICA Marin, *Pedagogie și psihologie*, Editura Gheorghe Alexandru, 2001.
29. ȘCHIOPU, U., Demetrescu, R., Zlate, M., *Dicționar enciclopedic de psihologie*, București, 1979.
30. ȘEVCIUC, M. „*Fundamentele psihopedagogice de formare a intereselor cognitive la elevii claselor primare*”. *Teză de doctorat*. Chișinău, 1996, 163 p.
31. VĂIDEANU, George, *Interdisciplinaritate*, U.N.E.S.C.O., 1975.
32. *Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți* - CRED Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.
33. *Curriculum Național pentru învățământul primar*, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Chișinău, 2018.
34. *Cadrul de referință al Curriculumului Național din Republica Moldova*, aprobat prin Ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării, nr. 432/29 mai 2017.
35. *Suport de curs- Curriculumul pentru învățământul primar din Republica Moldova*, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, ISBN 978-9975-46-580-9.

Date despre autor:

Alina Ionela AVRAM, profesoară învățământ primar, director, Liceul Tehnologic „Dimitrie Leonida” Piatra Neamț, județul Neamț, Romania, doctorandă.

E-mail: ciprian.alina31@yahoo.com

ORCID: 0009-0000-8324-1376

Prezentat la 01.12.2023